
Viborg Kommune

CVR-nr. 29 18 98 46

Revisionsberetning nr. 7
af 15. juni 2016
vedrørende
årsregnskabet 2015

Indholdsfortegnelse

1.	Konklusion på den udførte revision	1
1.1	Revisionserklæring/Påtegning	1
1.2	Bemærkninger, der skal besvares over for tilsynsmyndigheden	2
1.3	Opfølgning på afgivne revisionsberetninger og -bemærkninger	2
1.4	Oplysning i øvrigt om resultater samt aftaler til opfølgning	2
2.	Revisionens formål, udførelse og afrapportering	3
2.1	Formål og ansvar	3
2.2	Revisionens udførelse	3
2.2.1	Risikovurdering og revisionsstrategi	4
2.2.2	Forvaltningsrevision som en integreret løbende proces	5
2.2.3	Drøftelse med ledelsen om besvigelser	5
2.3	Rapportering	6
3.	Den løbende revision	7
3.1	Internt kontrolmiljø	7
3.2	IT-sikkerhed	7
3.3	Økonomistyring	8
3.4	Overholdelse af konteringsregler	8
3.5	Bogføringsprocessen samt økonomisk ledelsestilsyn	8
3.6	Beholdningseftersyn samt afstemning af balanceposter	9
3.7	Besøg ved decentrale enheder	9
3.8	Lønninger og vederlag	10
3.8.1	Forretningsgange	10
3.8.2	Sagsrevision	10
3.9	Forretningsgang for økonomisk styring inden for affaldshåndtering	11
3.10	Administration af udlejningsejendomme, herunder ældreboliger	11
3.11	Forretningsgange for projektstyring	11
3.12	Forretningsgange for opfølgning på effektmål	12
3.13	Sociale ydelsesområder	12
3.13.1	Forretningsgange og sagsrevision	12
4.	Den afsluttende revision	14
4.1	Identifikation af kommunens årsregnskab for 2015	14
4.2	Ledelsens regnskabserklæring	14
4.3	Formkrav til regnskabsaflæggelsen	14
4.3.1	Udgiftsbaseret regnskab	14
4.3.2	Garantier, eventualrettigheder og forpligtelser	15
4.3.3	Andre oplysninger	15
4.4	Bevillingsregler	15
4.5	Anlæg	15
4.6	Forsyningsvirksomhed (Affaldshåndtering)	16
4.7	Finansiering (Skat, tilskud og udligning)	16
4.8	Renter	16

4.9	Områder med statsrefusion	16
4.9.1	Revision af refusionsopgørelser	16
4.9.2	Opfølgning på decisionsskrivelser	17
4.10	Områder i øvrigt med særlige rapporteringskrav	17
4.11	Regler om likviditet, låntagning og deponering	17
4.12	Moms og afgifter	18
4.13	Revision af balancen	18
4.13.1	Anlægsaktiver	19
4.13.2	Omsætningsaktiver	19
4.13.3	Hensatte forpligtelser	20
4.13.4	Gældsforpligtelser	20
4.13.5	Egenkapital	20
4.14	Systemafstemninger vedrørende løn- og sociale udbetalingssystemer	20
4.15	Periodisering	20
4.16	Vurdering af kommunens økonomiske udvikling	21
5.	Anden rådgivning og assistance	22
6.	Lovpligtige oplysninger	23
7.	Bilag 1 - Afgivne beretninger og erklæringer	24
7.1	Rapportering i form af beretninger/protokollater til virksomheder, hvor Viborg Kommune har væsentlig bestemmende indflydelse	24
7.2	Oversigt over reviderede og påtegnede opgørelser, erklæringer mv.	24
Bilag 2	Redegørelse til ressortministerierne om revisionen af områder, der er omfattet af refusion eller tilskud fra Staten i regnskabsåret 2015	26
Bilag 3	Oversigt over konstaterede fejl og mangler på Beskæftigelsesministeriets, Social- og Indenrigsministeriets samt Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriets områder - regnskabsåret 2015	26

1. Konklusion på den udførte revision

1.1 Revisionserklæring/Påtegning

"Vi har revideret årsregnskabet for Viborg Kommune for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2015, der omfatter anvendt regnskabspraksis, regnskabsopgørelse, balance og noter. Årsregnskabet er udarbejdet efter kravene i bekendtgørelse nr. 669 af 20. maj 2015 om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv. med følgende hovedtal:

- Resultat af ordinær driftsvirksomhed DKK 267,6 mio.
- Resultat af det skattefinansierede område DKK -126,2 mio.
- Aktiver i alt DKK 6.619,1 mio.
- Egenkapital i alt DKK 3.895,9 mio.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab der er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler, i overensstemmelse med kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, samt valg og anvendelse af en hensigtsmæssig regnskabspraksis og udøvelse af regnskabsmæssige skøn, som er rimelige efter omstændighederne.

Herudover er det ledelsens ansvar, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, byrådets øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Revisors ansvar

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning, god offentlig revisionsskik, jf. lov om kommunernes styrelse og kommunens revisionsregulativ. Dette kræver at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, at årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation.

En revision omfatter udførelse af revisionshandlinger for at opnå revisionsbevis for beløb og oplysninger i årsregnskabet. De valgte revisionshandlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurdering af risici for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen overvejer revisor intern kontrol, der er relevant for kommunens udarbejdelse af et årsregnskab. Formålet hermed er at udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke at udtrykke en konklusion om effektiviteten af kommunens interne kontrol. En revision omfatter endvidere vurdering af, om ledelsens valg af regnskabspraksis er passende, om ledelsens regnskabsmæssige skøn er rimelige samt den samlede præsentation af årsregnskabet. Revisionen omfatter desuden en vurdering af, om der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der understøtter, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, byrådets øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2015 i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler, i overensstemmelse med kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv. Det er ligeledes vores opfattelse, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der understøtter, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, byrådets øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Supplerende oplysning om forståelse af revisionen

Kommunen har i overensstemmelse med kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv. medtaget det af byrådet godkendte resultatbudget for 2015 som sammenligningstal i årsregnskabet for 2015. Disse sammenligningstal har ikke været underlagt revision.

1.2 Bemærkninger, der skal besvares over for tilsynsmyndigheden

I henhold til bekendtgørelse om kommunernes budget, regnskab, revision mv. skal revisionen

”gøre bemærkninger, hvis den mener, at regnskabet ikke er rigtigt, eller at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, ikke er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, kommunalbestyrelsens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis, jf. § 42, stk. 2, 2. pkt., i lov om kommunernes styrelse. Revisionen skal tillige gøre bemærkning, hvis den mener, at udførelsen af kommunalbestyrelsens og udvalgenes beslutninger og den øvrige forvaltning af kommunens anliggender ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde, jf. § 42, stk. 2, 3. pkt. i lov om kommunernes styrelse. Revisionens bemærkninger efter 2. pkt. og 3. pkt. skal fremgå særskilt af beretningen.”

Revisionen har ikke givet anledning til bemærkninger, som skal besvares over for tilsynsmyndigheden.

1.3 Opfølgning på afgivne revisionsberetninger og -bemærkninger

Vi har påset, at tidligere afgivne beretninger, herunder revisionens bemærkninger, er blevet behandlet af byrådet, og at byrådet har afgivet besvarelse over for tilsynsmyndigheden.

1.4 Oplysning i øvrigt om resultater samt aftaler til opfølgning

Det er vores opfattelse, at det fremlagte regnskabsmateriale generelt har været af god kvalitet. Revisionen har løbende givet anledning til drøftelser, anbefalinger og aftaler med forvaltningsledelserne, som er rapporteret i administrative notater. Det er vores opfattelse, at vores noter, spørgsmål og anbefalinger er modtaget positivt og behandlet seriøst.

2. Revisionens formål, udførelse og afrapportering

2.1 Formål og ansvar

Revisionen har til formål at påse:

- at regnskab og årsberetning er rigtigt opstillet på grundlag af kommunens bogføring,
- at regnskab og årsberetning i sin helhed giver et retvisende billede af kommunens samlede økonomiske forvaltning,
- at de af Social- og Indenrigsministeriet fastsatte regler for regnskabsaflæggelse er efterlevet,
- at der er en tilfredsstillende intern kontrol på væsentlige områder,
- at gældende love og forskrifter samt byrådets beslutninger bliver overholdt,
- at tilsynsmyndighedens godkendelse foreligger til disposition, hvor det er nødvendigt, og
- at byrådets og tilsynsmyndighedens afgørelser vedrørende eventuelle revisionsbemærkninger for tidligere år er iagttaget således, at disse forhold ikke giver anledning til yderligere bemærkninger.

Det er byrådets ansvar at godkende budgettet for det kommende år. Borgmesteren skal drage omsorg for, at ingen udgift afholdes eller indtægt oppebæres uden fornøden bevilling, og at udgifter og indtægter bogføres i overensstemmelse med de af Social- og Indenrigsministeriet og byrådet fastsatte regler.

Gennem regler godkendt af byrådet er der fastsat bestemmelser om tilrettelæggelsen af de administrative forhold.

Kommunens årsregnskab udarbejdes af administrationen og aflægges af økonomiudvalget til byrådets godkendelse. Ledelsen har ansvaret for, at årsregnskabet er i overensstemmelse med lovgivningens krav herom, og at forvaltningen foregår på en betryggende måde.

Den økonomiske forvaltning skal ske i overensstemmelse med reglerne i lov om kommunernes styrelse. Dette gælder også form og indhold af årsregnskabet.

Det er ledelsens ansvar at tilrettelægge økonomistyringen på en måde, der er hensigtsmæssig efter kommunens forhold. Dette omfatter også ansvar for en tilrettelæggelse af forvaltningen, økonomistyringen og øvrige registreringer på en sådan måde, at det kan dokumenteres, at midlerne er anvendt i overensstemmelse med forudsætningerne, at de tilsigtede resultater opnås, samt at der sker en løbende overvågning og evaluering af økonomistyringen, rutiner og resultater i øvrigt.

Ansvaret for bogføring og formueforvaltning varetager borgmesteren og administrationen blandt andet gennem etablering af forretningsgange og interne kontroller, der skal sikre, at registreringerne dækker over gyldige transaktioner, og at registreringerne er fuldstændige og nøjagtige. Etablering af forretningsgange og interne kontroller sker endvidere med henblik på at forebygge og opdage eventuelle besvigelser i form af misbrug af kommunens aktiver og bevidste fejlinformationer i regnskabsrapporteringen.

2.2 Revisionens udførelse

Vores revision omfatter:

- *finansiell revision*, som består i at efterprøve om regnskabet er rigtigt, det vil sige uden væsentlige fejl og mangler,

- *juridisk-kritisk revision*, hvor vi vurderer, om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger (bevillingskontrol), love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis,
- *økonomisk kritisk revision*, hvor formålet er at vurdere, om de enkelte afdelinger, institutioner og medarbejdere anvender de tildelte midler på en økonomisk hensigtsmæssig måde (forvaltningsrevision).

Ved den *finansielle revision* er prioriteringen af opgaverne og revisionsområderne bestemt af vores vurdering af risikoen for at fejl opstår, kombineret med den betydning (væsentlighed) eventuelle fejl vil have. Disse vurderinger foretages dels i forbindelse med planlægningen af revisionsåret og dels som en løbende proces ud fra erfaringer indhentet ved den løbende revision af eksisterende forretningsgange og det interne tilsyns- og kontrolmiljø. I vurderingerne indgår også resultater og erfaringer, som indhentes via kommunens interne tilsyn. Den *juridisk-kritiske revision* indgår altid som en integreret del af den finansielle revision.

Ved den *økonomisk kritiske revision* vurderer vi på udvalgte områder, om opgaveløsningen sker i overensstemmelse med de opstillede mål og om der administreres på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

I årets løb anvender vi systemrevision, som kombineres med substansrevision (analytisk og detailrevision) i større eller mindre omfang. Systemrevisionen har til formål at efterprøve, om de interne kontroller (forretningsgange) er hensigtsmæssigt og sikkert tilrettelagt og efterlevet. Ved mulige mangler eller manglende efterlevelse af forretningsgange, vil vi gøre kommunens ledelse opmærksom herpå.

Til den afsluttende revision anvender vi fortrinsvis substansrevision. Revisionen udføres i vid udstrækning ved regnskabsanalytiske undersøgelser, hvor det aflagte regnskab og regnskabsforklaringer gennemgås og vurderes i forhold til budgetterede og bevilgede beløb og de forudsætninger, som ligger til grund herfor. Endvidere indgår afstemninger og efterprøvelse af forvaltningens interne kontrolrutiner i forbindelse med årsafslutningen. Vi har anvendt udtræk fra kommunens økonomisystem til regnskabsanalytiske undersøgelser, stikprøveudtagninger og efterprøvelser af kontoplanrelationer vedrørende økonomiposteringer.

2.2.1 Risikovurdering og revisionsstrategi

Fejl og mangler i regnskabsføringen, i overholdelsen af love og regler mv. samt i den økonomiske forvaltning kan være en følge af både ubevidste handlinger (egentlige fejl) og bevidste handlinger (svig).

Især bevidste fejl og mangler (besvigelser) kan være vanskelige at imødegå. Dette skyldes, at disse begås med forsæt og ofte af personer, der har indgående kendskab til området og som der er tillid til.

I forhold til ubevidste fejl og mangler, så opstår disse ofte i tilknytning til ændringer i organisationsstrukturer, systemer, regler og opgaver samt ved udskiftning af nøglepersoner.

Det er næppe økonomisk hensigtsmæssigt at etablere et kontrolniveau, der giver fuld sikkerhed mod at sådanne situationer aktualiseres, men det er efter vores opfattelse vigtigt, at kommunens ledelse konkret forholder sig til risici, der vurderes som væsentlige samt til hvorledes - og i hvilket omfang - risiciene skal imødegås og dermed også, hvilke ressourcer, der skal bruges til dette.

Revisionen gennemføres med udgangspunkt i en af os udarbejdet revisionsstrategi. Revisionsstrategien skal sikre, at revisionen fokuseres mod de væsentligste og mest risikofyldte områder af betydning for årsregnskabet.

Baseret på vores drøftelser med ledelsen og vores kendskab til kommunens aktiviteter og forhold i øvrigt, har vi i forbindelse med planlægningen og udførelsen af revisionen for 2015 identificeret følgende områder med særlige risici for væsentlige fejl i årsberetningen:

- IT-sikkerhed
- Social- og beskæftigelsesområdet
- Moms- og afgiftsområdet.

På øvrige områder har vi vurderet risikoen for fejl i årsregnskabet som middel. Revisionens omfang har været tilpasset dertil.

Revisionen giver således ikke en fuld sikkerhed for, at alle fejl og mangler opdages, men kun en høj grad af sikkerhed for at væsentlige fejl og mangler i forhold til regnskabets retvisende billede og overholdelse af love, regler mv. opdages.

2.2.2 Forvaltningsrevision som en integreret løbende proces

For at skabe det nødvendige revisionsbevis for regnskabets rigtighed, finder vi det nødvendigt at foretage og anvende forskellige analyser, nøgletal, udviklingstendenser, sammenligninger samt vurderinger af forretningsgange. Herved udføres automatisk forvaltningsrevision som en integreret del af de normale revisionshandlinger. Revisionsresultaterne kan således nyttiggøres i en bredere sammenhæng.

Vurdering og efterprøvelse af forretningsgange er efter vores generelle opfattelse, sammen med vurdering af de kontrolmæssige aspekter, udtryk for en løbende vurdering af, om administration og sagsbehandling foregår på en hensigtsmæssig måde. Forslag til ændringer/justeringer af forretningsgange fremsættes og aftales oftest i den løbende dialog med og rapportering til de administrative ledelsesniveauer.

Analyser, udvikling af hjælpeværktøjer og rådgivning, herunder tolkning af lovgivning og refusionsregler mv. kan også medføre, at der ændres praksis.

Det medfører i nogle tilfælde, at afregninger, tilskud og refusioner kan effektueres i et ændret betalingsflow og -omfang. Endvidere bidrager vores rådgivning til forbedringer og justeringer af praksis og regnskabsvejledninger, f.eks. vedrørende:

- statusafstemninger,
- bogførings- og legalitetskontrol,
- elektroniske betalinger,
- bilagsbehandling og -kontrol, samt udnyttelse af betalingsfrister,
- indkøbsadfærd,
- moms- og afgiftsmæssige muligheder,
- udarbejdelse og opstilling af tilskuds- og specialregnskaber,
- budget- og regnskabsmodeller for opgørelse, regulering, styring og regnskabsføring af resultat vedrørende takstfinansierede institutioner.

2.2.3 Drøftelse med ledelsen om besvigelser

Under revisionen har vi forespurgt ledelsen om risikoen for besvigelser. Ledelsen har over for os oplyst, at kommunen efter ledelsens vurdering har et effektivt kontrolmiljø, der afdækker risikoen for, at årsregnskabet kan indeholde væsentlig fejlinformation, herunder fejlinformation som følge af besvigelser.

2.3 Rapportering

Revisionens indhold og resultater rapporteres i forskellig detaljeringsgrad til henholdsvis det administrative og det politiske niveau.

Til det administrative niveau rapporteres løbende til de enkelte forvaltninger og institutioner. Det sker såvel mundtlig som skriftligt ved notater til ledelsen. Vi søger desuden gennem en konstruktiv løbende dialog med kommunens medarbejdere om konkrete og generelle problemstillinger at medvirke til at forebygge, at der opstår væsentlige fejl.

Rapportering til byrådet sker i form af beretninger. Eventuelle bemærkninger, som byrådet skal tage stilling til og besvare over for tilsynsmyndigheder, vil fremgå som bemærkninger i afsnittet *“Bemærkninger der skal besvares over for tilsynsmyndigheden”*.

Vi har pligt til at anføre forbehold eller afgive revisionsbemærkning, hvis vi vurderer, at

- regnskabet ikke anses for retvisende,
- regnskabsaflæggelsen ikke opfylder kravene i Social- og Indenrigsministeriets regelsæt,
- der er disponeret i strid med byrådets beslutninger og mål,
- der er handlet i strid med gældende love og bestemmelser,
- lovligheden af en post eller disposition må anses for tvivlsom,
- de foreskrevne forretningsgange i øvrigt ikke er fulgt, eller
- vi kan notere væsentlige mangler i kontrolmæssig henseende ved etablerede forretningsgange og/eller der mangler forretningsgange på væsentlige områder. Revisionen kan samtidig fremsætte forslag til udbedring af de konstaterede mangler.

3. Den løbende revision

3.1 Internt kontrolmiljø

Det bedste værn mod såvel ubevidste som bevidste fejl og mangler i kommunens forvaltning er etablering af velfungerende og effektive administrative processer og interne kontroller. Det er således kommunens administrative ledelse og i sidste instans byrådet, som har ansvaret for, at der er etableret administrative processer og interne kontroller, som sætter fokus på områder med særlig risiko for væsentlige økonomiske tab, krænkelse af borgernes retssikkerhed og uønsket presseomtale.

På visse områder (områder med statsrefusion) er der endvidere lovgivningsmæssige krav om ledelsestilsyn og kvalitetskontrol. Disse forhold retter sig ikke alene mod regnskabet retvisende billede, men i høj grad også mod kommunens overholdelse af love og regler samt mod kommunens forvaltning af de til rådighed værende midler.

Væsentlige elementer heri er stillingtagen til kommunens risikoprofil, samt hvorledes kommunens strukturer, processer og metoder samt medarbejdernes kompetencer og kapacitet påvirker denne risikoprofil. Derudover omfatter dette en stillingtagen til væsentlige processer, hvad der kan gå galt i forhold hertil samt hvilke foranstaltninger, der er etableret til imødegåelse af disse risici. Vi gennemgår som led i vores revision kommunens processer og interne kontroller, herunder kommunens kasse- og regnskabsregulativ – Principper for økonomistyring i Viborg Kommune.

I forbindelse med vores revision undersøger vi, om der er tilrettelagt og udført de fornødne interne procedurer og tilsyn, som sikrer ovenstående. Vi vil tillige som led i den løbende forvaltningsrevision vurdere, om disse procedurer og tilsyn udføres hensigtsmæssigt.

3.2 IT-sikkerhed

Vi har foretaget opfølgning på vores seneste revisionsmæssige gennemgang af de generelle it-kontroller hos Viborg kommune.

Ved generelle it-kontroller forstås processer og kontroller, der understøtter kommunens data- og regnskabssystemer, som anvendes i den finansielle rapporteringsproces, herunder udarbejdelse af årsrapporten.

Hovedformålet med denne gennemgang er at identificere og vurdere Viborg Kommunes generelle it-kontroller, som er fundamentet for automatiske interne kontroller, regnskabsprocedurer og systemgenererede data og rapporter, som anvendes i nøglekontroller, og som påvirker den finansielle rapporteringsproces og årsrapporten.

Gennemgangen af de generelle it-kontroller har omfattet en overordnet opfølgning af tidligere års rapporterede svagheder, samt gennemgang af brugeradministrationsprocesserne relateret til KMD systemerne / Prisme.

KONKLUSION

Det er vores vurdering, at det interne kontrolmiljø hos Viborg Kommune på en række områder fortsat bør styrkes, før de generelle it-kontroller kan anses for fuldt ud tilstrækkelige og effektive. Kontrolbeskrivelser

er i det væsentligste beskrevet i politikker og retningslinjer, men er endnu ikke efterlevet på alle hovedområder. Der er fortsat ledelsesmæssigt fokus herpå, og der er igangsat projekter i it-afdelingen som fokuserer på øget formalisering og implementering af procedurer og kontroller.

Det er vores vurdering, at Viborg Kommune har styrket udvalgte kontroller i relation til adgangskontroller.

3.3 Økonomistyring

Vi har gennemgået kommunens beskrivelser for økonomisk styring og herunder vurderet, om disse fortsat beskriver rammen og reglerne for, hvordan kommunens økonomistyring og tilrettelagte arbejdsgange mv. udøves i praksis.

Kommunens økonomistyringsregler er bl.a. beskrevet i "*Principper for økonomistyring*" samt i bemærkningerne til kommunens budget.

Bevillingsniveauet for driftsudgifter er fastsat til en nettobevilling pr. politikområde.

KONKLUSION

Det er vores vurdering, at de overordnede rammer for en hensigtsmæssig økonomistyring er til stede. Det er endvidere vores opfattelse, at der anvendes gode og relevante styringsredskaber og it-værktøjer til den økonomiske styring af områderne.

3.4 Overholdelse af konteringsregler

Budget- og Regnskabssystemet indeholder reglerne om den kommunale kontoplan. Kommunens konteringspraksis er således afgørende for målingen af udgifternes størrelse og art, herunder på enkeltområder, samt for korrekt hjemtagelse af statsrefusion, momsrefusion mv.

Vi har ved stikprøver revideret, hvorvidt denne kontoplan med tilhørende konteringsvejledninger er overholdt, således at årsregnskabet giver et retvisende billede af, såvel indtægternes og udgifternes art og størrelse på enkeltområder, som af aktivernes og passivernes art og værdi.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at kommunens kontoopsætning og konteringspraksis er i overensstemmelse med Budget- og Regnskabssystemets regler herfor.

3.5 Bogføringsprocessen samt økonomisk ledelsestilsyn

De grundlæggende regler for den elektroniske bilagsbehandling og bogføring i kommunen skal fremgå af kommunens principper for økonomistyring samt i bilag dertil. Endvidere forudsættes beskrevet, hvorledes det økonomiske ledelsestilsyn skal være udført og dokumenteret.

Vi har ud fra det foreliggende materiale og oplysninger vurderet de interne forretningsgange samt stikprøvevist foretaget test af, om reglerne efterleves.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at kommunens rutiner for bogføring og ledelsestilsyn generelt er fungerende og veldokumenterede.

Vi har tidligere anbefalet, at kommunen overvejer ændrede forretningsgange og interne kontroller vedrørende anvendelse af manuelle udgiftsbilag, idet udbetalinger ved bogføring af disse bilag foretages uden

forudgående godkendelse af en anden person, og efter vores opfattelse udgør en særlig risiko. Kommunen har oplyst, at der er udarbejdet en arbejdsgangsbeskrivelse vedrørende kontrol af de manuelle bilag, og kontrollen er iværksat fra 1. januar 2016.

3.6 Beholdningseftersyn samt afstemning af balanceposter

Vi har foretaget beholdningseftersyn vedrørende kommunens likvide aktiver den 2. november 2015. Det omfatter de centralt placerede midler i pengeinstitutter mv., samt et udsnit af de midler, som er placeret decentralt under andre forvaltningsenheder og institutioner.

Beholdningseftersynet har til formål at efterprøve, hvorvidt kommunens administration af likvide beholdninger og værdipapirer varetages i overensstemmelse med kommunens forretningsgange.

Det er herunder påset, at de likvide aktiver er undergivet en løbende afstemning samt at endnu ikke bogførte likvide bevægelser er behørigt dokumenteret. Endvidere har vi påset, at der er tilrettelagt og udføres ledelsestilsyn.

KONKLUSION

Beholdningseftersynene har vist, at de likvide beholdninger og indeståender i pengeinstitutter var til stede på besøgstidspunktet samt at berørte balanceposter var behørigt afstemt.

Det er vores vurdering, at kommunens forretningsgange på området er tilrettelagt på en betryggende og hensigtsmæssig måde.

3.7 Besøg ved decentrale enheder

Vi har aflagt besøg i forskellige forvaltninger, afdelinger og institutioner. Formålet har bl.a. været at undersøge, vurdere og efterprøve en række forretningsgange og forhold af økonomisk betydning for disse enheder og for kommunen som sådan, hvorved en stor del af denne revision må karakteriseres som forvaltningsrevision.

Vi har generelt, men tilpasset den enkelte enheds forhold, aftaler og situationen i øvrigt, taget udgangspunkt i en række revisionstests ud fra følgende disposition:

- Budgetkontrol og løbende opfølgning
- Rutiner for bilagsbehandling, bogføring og kontrol heraf
- Afstemningsrutiner og vurdering af afstemningers kvalitet
- Behandling af kontroluddata fra lønsystemet
- Indtægtsområder og indtægtskontroller
- Kontante beholdninger/indeståender i pengeinstitutter
- Opbevaring af ikke kommunale midler
- Forhold i øvrigt i henhold til principper for økonomistyring.

I forbindelse med vores gennemgang af områderne indgår som en naturlig del også, om ledelsestilsynet er tilrettelagt og fungerer på en hensigtsmæssig måde.

Forvaltninger og specifikke institutioner mv. som vi har noteret besøgt eller særskilt foretaget revision eller ydet bistand ved er:

- Viborg Museum

- Bofællesskabet Merkurvej
- Støttecenter Skottenborg.

KONKLUSION

Omfang og resultater er forskellige for de enkelte enheder og er rapporteret til de respektive forvaltninger. Den udførte revision har ikke givet anledning til bemærkninger.

3.8 Lønninger og vederlag

3.8.1 Forretningsgange

Vi har gennemgået processen for lønområdet for at påse, at den er hensigtsmæssig og betryggende i kontrolmæssig henseende. Vi definerer lønprocessen som oprettelse og ændring af lønmodtager, dagpengerefusioner samt sikring af, at den udbetalte løn er korrekt.

På lønområdet er der en række kontroller, som supplerer hinanden (kontrolmiljø), og derved dels sikrer, det er de rigtige personer som aflønnes, men også dels at den løn som udbetales, er korrekt.

I forbindelse med gennemgangen har vi overordnet vurderet summen af de kontroller, som er på lønområdet, for om de afdækker de fejl, der kan opstå i lønprocessen - uanset om det er tilsigtede (svig) som utilsigtede fejl.

Vi har endvidere udvalgt de kontroller, som vi finder væsentligst og testet disse for, om de bliver udført som oplyst og om de er effektive.

På lønområdet er der et kontrolmiljø, som dels skal udføres på selve lønkontoret, men som også dels skal udføres ude ved de enkelte budgetansvarlige i form af deres månedlige økonomiske ledelsestilsyn. I denne gennemgang har vi forholdt os til de processer, der er på lønkontoret med tilhørende kontroller.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at processer - og hermed også kontrolmiljøet - er hensigtsmæssige og betryggende.

3.8.2 Sagsrevision

Vi har gennemgået et antal personalesager med det formål at efterprøve, om gældende regler og overenskomster i forbindelse med lønudbetaling efterleves. Udsnittet af sager er fordelt på forskellige overenskomstområder.

Ved sagsrevisionen har vi påset:

- om der ved oprettelse af nye sager foreligger fornøden dokumentation i sagsakterne,
- om der indberettes korrekt til lønsystemet, og
- om der udbetales korrekt løn i henhold til overenskomst, aftaler mv.

Vi har endvidere ved årsregnskabsrevisionen påset, at udvalgte politikere og ledende administrativt personale får udbetalt korrekt henholdsvis vederlag og løn.

KONKLUSION

Det er vores vurdering, at lønninger udbetales i henhold til gældende overenskomst, aftaler mv. samt at administrationen af området i øvrigt er betryggende.

3.9 Forretningsgang for økonomisk styring inden for affaldshåndtering

Vi har undersøgt forretningsgangene på området for affaldshåndtering for at sikre, at der er tilrettelagt hensigtsmæssige og betryggende kontroller for økonomisk styring af det brugerfinansierede område, herunder takstkalkulationer, budgettering og økonomiopfølgning.

Vi har endvidere undersøgt forretningsgangene for påligning og opkrævning af brugerbetaling. Ved gennemgangen har vi foretaget interview af såvel centralt placerede medarbejdere som medarbejdere ved REVAS.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at der er tilrettelagt hensigtsmæssige og betryggende kontroller for den økonomiske styring af området for affaldshåndtering.

3.10 Administration af udlejningsejendomme, herunder ældreboliger

Vi har gennemgået kommunens administration af udlejningsejendomme for at sikre, at der er etableret hensigtsmæssige og betryggende forretningsgange på området, herunder forretningsgange for beregning af husleje samt opkrævning mv.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at de gennemgåede forretningsgange for administration af udlejningsejendomme er tilrettelagt hensigtsmæssigt og betryggende.

Forvaltningen har opgjort, at der for boligerne på ældreområdet er et væsentligt lejetab vedrørende både kommunale og lejede boliger. Det er oplyst, at kommunen er opmærksom på forholdet, og der er iværksat tiltag med henblik på nedbringelse af udgifterne til lejetab.

Vi har rådgivet kommunen om mulighederne for refusion af lejetab ved midlertidig boligplacering af flygtninge.

3.11 Forretningsgange for projektstyring

Vi har undersøgt forretningsgangene for projektstyring for at sikre, at kommunen har etableret hensigtsmæssige og betryggende forretningsgange for styring af større projekter med ekstern finansiering. Herunder gennemgang af procedurerne for ansøgning, budgettering, opfølgning samt regnskabsaflæggelse og afrapportering.

Gennemgangen er foretaget ved interview samt gennemgang af udvalgte projekter.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at de gennemgåede forretningsgange for styring af projekter er tilrettelagt hensigtsmæssigt og betryggende.

3.12 Forretningsgange for opfølgning på effektmål

Dialogbaseret aftalestyring er hovedprincippet i Viborg Kommunes styringsmodel.

På udvalgsniveau anvendes dialogværktøjet "Mål og midler" til synliggørelse af de politiske mål på hvert politikområde. Der udarbejdes tre til fem effektmål på hvert politikområde. Effektmål er målbare målsætninger, som retter fokus på effekten af kommunens ydelser for borgerne og samfundet.

Vi har undersøgt, hvorledes forretningsgangene for opfølgningen på kommunens effektmål er tilrettelagt, herunder påset, at registreringen er pålidelig og veldokumenteret.

Vi har som stikprøve udvalgt sagsbehandlingstider på byggesager i Byggeri og Miljø under politikområdet Administrativ organisation.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at forretningsgangene for opfølgningen på kommunens effektmål vedrørende sagsbehandlingstider på byggesager er tilrettelagt betryggende, herunder at registreringen er pålidelig og veldokumenteret. Det er dog konstateret, at der er mange manuelle handlinger i rapporteringsprocessen.

3.13 Sociale ydelsesområder

Revisionen af udbetalinger, tildelinger og sociale ydelser er udført ved besøg hos de forvaltningsenheder, der administrerer de respektive lovområder.

Der er særlige krav til revisionen af områder med statsrefusion. Disse fremgår blandt andet af en særlig bekendtgørelse herom.

Ligeledes er der fastlagt særlige krav til rapporteringen til ressortministerierne af resultaterne af revisionen for områder med statsrefusion og tilskud, herunder om detaljeringsgraden for rapportering af revisionens grundlag og resultater. Dette fremgår af Bilag 2 til denne beretning "Redegørelse til ressortministerierne om revisionen af de områder, der er omfattet af ordninger om refusion eller tilskud fra Staten vedrørende regnskabsåret 2015".

3.13.1 Forretningsgange og sagsrevision

Formålet med revisionen har været at vurdere, om sagsbehandling og regnskabsføring er sket i overensstemmelse med gældende love og bestemmelser samt om der er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af offentlige midler.

Revisionen er gennemført ved stikprøvevis tests af, om forretningsgange, sagsbehandling og administrationen i øvrigt har været tilrettelagt og udført betryggende og hensigtsmæssigt. Herunder påser vi, om der ved sagsbehandlingen er taget hensyn til principielle afgørelser, der er truffet af decisionsmyndigheder og ankeinstanser mv.

Stikprøverne er udvalgt ud fra en kombination baseret på konkrete og generelle erfaringer med fejlriskoen inden for de enkelte hovedområder samt ud fra et væsentlighedskriterium, hvori indgår forhold af økonomisk, sagsbehandlingsmæssig, principiel og lokal karakter. Derudover har vi vægtet udvælgelse af bevilningssager, som er etableret i 2015.

Vi har haft særlig fokus på, om *interne forretningsgange er tilrettelagt og fungerer*, således det sikres:

- At grundlaget for, samt berettigelse til, ydelser er dokumenteret og tilstede i sagsmaterialerne,
- At grundlaget for, samt afgørelse i forhold til, ydelser er dokumenteret og journalført i den skriftlige journal,
- At der foretages kontinuerlige og dokumenterede lovpligtige opfølgninger i overensstemmelse med gældende lovgivning,
- At der løbende opfanges og afdækkes mulige uhensigtsmæssigheder, svagheder og fejl i administrationen, således at disse kontinuerligt justeres og tilrettes samt at konstaterede fejl i enkeltsager rettes (ledelses- og kvalitetstilsyn).

Vi har i forbindelse med revisionen af de enkelte sagsområder vurderet og efterprøvet, om der ved anvendelsen af de sociale beregningssystemer er tilrettelagt hensigtsmæssige og betryggende forretningsgange samt om disse efterleves i kontrolmæssig henseende. Det drejer sig primært om oprettelse og ændring af ydelsesmodtagere i it-systemet samt sikring af, at det er den korrekte ydelse, som bliver udbetalt.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at kontrolmiljøerne omkring it-systemerne generelt er tilrettelagt hensigtsmæssigt og betryggende samt at udført intern kontrol er udført og dokumenteret som forudsat.

Omfanget og resultaterne af sagsrevisionen er nærmere beskrevet i de bilag til beretningen, som er nævnt foran. Det er vores vurdering, at kommunen som helhed lever op til lovgivningens og ministeriernes bestemmelser og vejledninger.

4. Den afsluttende revision

Ved den finansielle revision er prioritering af revisionsområderne bestemt af vores vurdering af risikoen for, at fejl opstår kombineret med den betydning (væsentlighed) eventuelle fejl vil have. Disse vurderinger foretages dels i forbindelse med planlægningen af revisionsåret og dels som en løbende proces ud fra erfaringer indhentet ved den løbende revision af eksisterende forretningsgange og det interne kontrolmiljø.

4.1 Identifikation af kommunens årsregnskab for 2015

Det reviderede regnskab for 2015 har omfattet kommunens årsregnskab samt de oversigter, bemærkninger og redegørelser, der i henhold til gældende regler for regnskabsaflæggelsen skal udarbejdes.

Hovedtallene udviser (mio. DKK):

	Regnskab 2015
Regnskabsopgørelse (udgiftsbaseret)	
Resultat af skattefinansieret område (underskud)	126,2
Resultat af brugerfinansieret område (overskud)	6,6
Balance	
Balancesum	6.619,1
Egenkapital	3.895,9

4.2 Ledelsens regnskabserklæring

I forbindelse med revisionen af årsregnskabet har borgmester, kommunaldirektør og økonomidirektør over for os afgivet en regnskabserklæring vedrørende årsregnskabet 2015.

4.3 Formkrav til regnskabsaflæggelsen

Det reviderede årsregnskab skal omfatte en række regnskabsskemaer og oversigter, som er bestemt i Social- og Indenrigsministeriets Budget- og regnskabssystem for kommuner.

4.3.1 Udgiftsbaseret regnskab

De væsentligste kendetegn for det udgiftsbaserede regnskab er, at det skal indeholde en række oversigter og redegørelser, som kan danne grundlag for bl.a.:

- Vurdering af regnskabet set i forhold til budgettet
- Opgørelse af regnskabsårets finansielle ressourceforbrug (regnskabsopgørelsen)
- Opgørelse af finansielle aktiver og passiver (balancen)
- Vurdering af kommunens finansielle stilling og økonomiske udvikling.

KONKLUSION

Regnskabsaflæggelsen er opstillet på grundlag af det afsluttede bogholderi for regnskabsåret 2015. Vi har konstateret, at de fornødne oversigter og regnskabsbemærkninger indgår, og at de indbyrdes sammenhænge er til stede samt at regnskabet er i overensstemmelse med kommunens bogholderi.

Det er vores generelle vurdering, at der er udarbejdet de fornødne bemærkninger til regnskabet, navnlig vedrørende væsentlige afgivelser mellem bevillings- og regnskabsbeløb.

4.3.2 Garantier, eventualrettigheder og forpligtelser

Det er i den kommunale styrelseslovs § 45 fastsat, at kommunens årsregnskab skal være ledsaget af en fortegnelse over kommunens kautions- og garantiforpligtelser.

KONKLUSION

Vi finder, at kommunen opfylder styrelseslovens § 45 samt at der foreligger fornøden dokumentation for fortegnelserne.

4.3.3 Andre oplysninger

Af andre oplysninger til årsregnskabet skal fremgå en personaleoversigt samt redegørelse for udførelse af opgaver for andre offentlige myndigheder.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at Viborg Kommune opfylder ovennævnte krav til årsregnskabet.

4.4 Bevillingsregler

I den kommunale styrelseslovs § 40 fastslås det, at *bevillingsmyndigheden er hos kommunalbestyrelsen*. Samtidig præciseres det, at foranstaltninger, der vil medføre indtægter eller udgifter, som ikke er bevilget i forbindelse med vedtagelsen af årsbudgettet, ikke må iværksættes, før kommunalbestyrelsen har meddelt den fornødne bevilling.

Vi har foretaget en gennemgang af regnskabet på bevillingsniveau for at sikre, at kommunens bevillingsregler er overholdt.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at bevillingsreglerne er overholdt. Under driftsudgifterne har der været merforbrug på enkelte politikområder. De væsentligste afvigelser er beskrevet og regnskabsforklaret i fornødent omfang.

4.5 Anlæg

Vi har gennemgået udvalgte anlægsregnskaber/anlægsudgifter for at sikre, at der er korrekt sontring mellem anlæg og drift. Endvidere har vi i vores gennemgang fokuseret på bilagene, som er konteret under de enkelte anlægsprojekter. Gennemgangen af bilagene har haft til formål at sikre, at bilagene behandles korrekt, jf. gældende konteringsregler, og at kommunens kasse- og regnskabsregulativ overholdes.

Vi har undersøgt kommunens regler vedrørende aflæggelse af anlægsregnskaber, herunder hvorvidt gældende lovgivning følges i forhold til aflæggelsen.

KONKLUSION

Det er vores vurdering, at kommunens anlægsregnskaber er udarbejdet og aflagt i overensstemmelse med kommunens retningslinjer og gældende lovgivning.

4.6 Forsyningsvirksomhed (Affaldshåndtering)

Kommunale forsyningsvirksomheder skal "hvile i sig selv", dvs., at indtægter og udgifter over en årrække skal balancere. Forsyningsvirksomhederne betragtes således som eksterne i forhold til de øvrige kommunale aktiviteter. Det indebærer, at årets resultat af de enkelte forsyningsvirksomheder overføres til særlige udlægskonti i kommunens balance, som løbende udtrykker mellemværendet med kommunen. Der er endvidere fastsat særlige regler om forrentning af mellemværendet med forsyningsvirksomhederne, ligesom kommunen skal godtgøres for administrative omkostninger, som kan henføres til dette brugerfinansierede område.

KONKLUSION

Vi har konstateret, at årets resultater af kommunal forsyningsvirksomhed er optaget korrekt i kommunens finansielle status, samt at der i henhold til regler og aftaler er beregnet intern forrentning af mellemværendet.

Vi har påset, at der nu er udarbejdet en administrationsaftale, som beskriver, efter hvilke principper der skal beregnes administrationsbidrag samt påset, at administrationsbidraget er beregnet korrekt.

4.7 Finansiering (Skat, tilskud og udligning)

Vi har kontrolleret, at de indtægtsførte skatter er i overensstemmelse med de af SKAT foretagne fordelinger og meddelte oplysninger.

Endvidere har vi påset, at skatterne er bogført og periodiseret korrekt, jf. gældende konteringsregler.

Det bemærkes, at den udførte revision - i et vist omfang - baserer sig på it-systemer, der henhører under andre myndigheders ansvarsområde.

Tilskud og udligning er sammenholdt med opgørelser udarbejdet af Social- og Indenrigsministeriet. Vi har endvidere undersøgt, om kommunens kontering er i overensstemmelse med konteringsreglerne i budget- og regnskabssystemet for kommuner.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at skatteindtægter, tilskuds- og udligningsbeløb er korrekt optaget i regnskabet.

4.8 Renter

Vi har undersøgt, om der i tilstrækkeligt omfang er sket afstemning af renteudgifter og -indtægter til eksternt dokumentationsmateriale.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at renteudgifter og -indtægter er korrekt afstemt og optaget i årsregnskabet.

4.9 Områder med statsrefusion

4.9.1 Revision af refusionsopgørelser

På de sociale regnskabsområder med statsrefusion er der særlige krav til revisionen og rapporteringen til ressortministerierne. Omfang og konklusioner af den udførte revision fremgår af særskilte bilag til denne revisionsberetning.

Ved regnskabsafslutningen har vi foretaget revision af et antal refusionsopgørelser til statslige myndigheder. Herom er mere specifikt redegjort for i nævnte bilag til beretningen.

Vi har kontrolleret, om eventuelle refusionsmæssige berigtigelser vedrørende tidligere år er korrekt opgjort og medtaget i refusionsopgørelserne, samt om aconto refusioner i videst muligt omfang svarer til de forventede udgifter. Vi har påset, at der ved skattepligtige ydelser er foretaget korrekt beregning og afregning af A-skat m.v. Relevante mellemregningskonti er påset afstemt, og vi har herunder vurderet kommunens administration og forretningsgange vedrørende behandling af tilbagebetalingspligtige ydelser.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at refusionsskemaerne er aflagt i overensstemmelse med fagministeriernes regler for området, samt at kommunens reelle foreløbige restafregning af refusion svarer til bogføringen.

4.9.2 Opfølgning på decisionsskrivelser

I det omfang decisionsskrivelser fra ressortministerierne er modtaget inden regnskabsårets udløb, har vi påset, om ministeriernes afgørelser er iagttaget inden for regnskabsåret.

I andre tilfælde kan der være tale om forhold, hvor revisionen må følge op på fornødne tiltag og berigtigelser i det efterfølgende regnskabsår.

4.10 Områder i øvrigt med særlige rapporteringskrav

Vi har foretaget en revision af et antal specialopgørelser og indberetninger, hvortil knytter sig en række krav til revisionens udførelse og rapportering.

Revisionen er udført i overensstemmelse med de bekendtgørelser og udstukne regler, som er relevante for de enkelte områder.

I forbindelse med den foretagne revision er det bl.a. efterprøvet, om der er disponeret i overensstemmelse med gældende bestemmelser, samt påset, om der er taget økonomiske hensyn ved forvaltningen af de tildelte midler.

Den talmæssige korrekthed og sammenhæng mellem regnskaberne/opgørelserne og de enkelte poster er kontrolleret ved brug af det foreliggende regnskabsmateriale.

Revisionen er foretaget ved stikprøver i det omfang, det er skønnet forsvarligt, og gældende forskrifter ikke har været til hinder herfor.

Der henvises i øvrigt til bilag 1 – ”Afgivne beretninger og erklæringer”, samt bilag 2 – ”Redegørelse til Ressortministerierne om revisionen af områder, der er omfattet af refusion eller tilskud fra Staten i regnskabsåret 2015”.

4.11 Regler om likviditet, låntagning og deponering

Social- og Indenrigsministeriet har efter bemyndigelse i den kommunale styrelseslov i en særlig bekendtgørelse og ved tildeling af særlige lånepuljer reguleret kommunernes mulighed for låntagning. Tilsvarende er fastsat regler for kommunens gennemsnitlige likviditet mv. samt likviditet målt i forhold til gæld over for de kommunale forsyningsvirksomheder. Endelig er det i lånebekendtgørelsen og i andre retsregler bestemt, hvornår en kommune skal binde likviditet på særlige midlertidige deponeringskonti.

Viborg Kommune har løbende registreret de daglige likviditetsopgørelser samt periodisk indberettet herom til Social- og Indenrigsministeriet. Den gennemsnitlige likviditet målt over 365 dage har i hele regnskabsåret været positiv.

Vi har gennemgået og kontrolleret kommunens lånerammeopgørelse og påset, at låntagningen er foretaget i overensstemmelse med de gældende regler herfor.

Vi har påset, at frigivelse af deponeringerne er sket i overensstemmelse med de gældende regler herfor.

KONKLUSION

Vi har anbefalet, at kommunen overvejer en ændret procedure for låneoptagelse, således at deponering på grund af for stor a'contolåneoptagelse undgås.

Det er i øvrigt vores opfattelse, at kommunen har efterlevet gældende regler for likviditetsopgørelse, låntagning og deponering i 2015.

4.12 Moms og afgifter

Der sondres i det kommunale budget- og regnskabssystem mellem to former for moms:

- Registreret moms, dvs. moms der afregnes med toldvæsenet i forbindelse med momsregistreret virksomhed i kommunen
- Købsmoms, dvs. moms der indgår i momsrefusionsordningen.

Registreret moms er den moms, som skal afregnes med SKAT og som bl.a. vedrører forsyningsvirksomhederne.

Købsmoms anvendes her som betegnelse for den moms, kommunerne betaler ved køb af varer og tjenesteydelser, der ikke indgår i en momsregistreret virksomhed i kommunerne.

Ud over udgifter på de momsbærende arter kan kommunerne anmelde en procentdel af visse betalinger og tilskud til refusion under refusionsordningen.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at områderne med momsrefusion og registreret moms varetages efter de gældende regler.

Vi har påtegnet saldoopgørelsen af momsrefusion vedrørende købsmoms ultimo 2015 uden forbehold.

4.13 Revision af balancen

En meget væsentlig forudsætning for korrekt regnskabsaflæggelse er, at samtlige statuskonti er afstemt inden regnskabet lukkes. Herved sikres det, at årets status, drift, refusion og anlæg m.v. bliver retvisende, idet eventuelle fejlregistrerede beløb, manglende refusionsanmeldelser m.v. bliver bogført i det korrekte regnskabsår.

Formålet med revisionen af statusafstemninger er at skabe sikkerhed for:

- at alle statuskonti er undergivet afstemning,
- at der udøves ledelsestilsyn med afstemning,

- at saldoen på kontiene kan specificeres og dokumenteres,
- at der kun henstår poster på status ultimo, som er valide, dvs. at der foreligger tilstrækkelig dokumentation for tilstedeværelse og værdisætning af såvel aktiver som forpligtelser,
- at der ikke henstår poster på status, som burde have været overført til regnskabsopgørelsen,
- at der ikke henstår poster af ældre dato, hvor der burde have været taget stilling til afskrivning, samt
- at der er sikret fuldstændighed i registreringerne i forhold til eksternt dokumentationsmateriale.

Revisionens gennemgang har omfattet et udvalg af konti inden for de af Social- og Indenrigsministeriet udmeldte obligatoriske opdelinger af aktiver og passiver.

Vi har påset, at egenkapitalen er fordelt, registreret og klassificeret korrekt i henhold til Budget- og Regnskabssystemets regler samt at der er redegjort for egenkapitalens udvikling fra ultimo 2014 til ultimo 2015.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at der er tilrettelagt betryggende rutiner for afstemning af balancens poster i forbindelse med regnskabsafslutningen.

4.13.1 Anlægsaktiver

Materielle anlægsaktiver

Vi har påset, at kommunen har foretaget en korrekt ajourføring af kommunens anlægskartotek i forhold til tilgange, afgang og andre ændringer vedrørende kommunens fysiske anlægsaktiver.

Det er kontrolleret, at der er foretaget korrekt registrering af disse ændringer i kommunens bogføring i forhold til aflæggelse af balance og anlægsoversigt.

Vi har herunder revideret grundlaget for anskaffelser, der aktiveres og afskrives over en årrække.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at posterne er indregnet, værdiansat og præsenteret i overensstemmelse med budget- og regnskabssystemet for kommuner.

Finansielle anlægsaktiver

Det er påset, at de opførte aktiver er registreret i overensstemmelse med underliggende materiale samt indregnet i overensstemmelse med Social- og Indenrigsministeriets retningslinjer, herunder at der er foretaget nedskrivning af forventede tab på tilgodehavender, og at det er påset, at indskud i Landsbyggefonden er nulstillet.

Endvidere er det i forbindelse med regnskabsafslutningen påset, om mellemværender med eksterne institutioner, forsyningsvirksomheder mv., som kommunen fører regnskab for, er rigtigt opgjort.

Kommunens andelsbeviser og ejerandele i selskaber er påset korrekt optaget i balancen.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at posterne er indregnet, værdiansat og præsenteret i overensstemmelse med Budget- og Regnskabssystemet for kommuner.

4.13.2 Omsætningsaktiver

Det er påset, at kommunens fysiske aktiver til salg er registreret og indregnet i balancen og at omkostningsregistreringen er i overensstemmelse med kommunens registreringer, regnskabspraksis og regnskabsmæssige skøn.

Der er stikprøvevis foretaget kontroller af korrekt indregning af tilgodehavender hos staten og kortfristede tilgodehavender i øvrigt.

Det er påset, at kommunens beholdning af obligationer mv. er optaget i overensstemmelse med ekstern dokumentation.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at posterne er korrekt optaget og periodiseret i kommunens årsregnskab.

4.13.3 Hensatte forpligtelser

Kommunens pensionsforpligtelser og arbejdsskadeforpligtelser er opgjort aktuarmæssigt pr. 31. december 2013. Ifølge Social- og Indenrigsministeriets retningslinjer skal der minimum hvert 5. år foretages en aktuarmæssig genberegning af de ikke forsikrede tjenestemandspensioner og arbejdsskadeforpligtelser.

Forpligtelserne pr. 31. december 2015 er opgjort skønsmæssigt til DKK 905,9 mio.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at de hensatte forpligtelser er optaget korrekt i kommunens årsregnskab.

4.13.4 Gældsforpligtelser

Vi har undersøgt, om de forpligtelser, der os bekendt påhviler kommunen, er rigtigt registreret, klassificeret og eventuelt kursreguleret. Kontrollen er så vidt muligt foretaget til eksternt dokumentationsmateriale.

Kommunens mellemregningskonti er ligeledes påset afstemt. I forbindelse med disse afstemninger er det stikprøvevis konstateret, at der ikke er tale om "gamle poster", men at det udvisende på mellemregningskonti er korrekt periodiseret og optaget i regnskabet.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at gældsposterne er korrekt optaget i kommunens årsregnskab.

4.13.5 Egenkapital

Vi har påset, at egenkapitalen er fordelt, registreret og klassificeret korrekt i henhold til Budget- og Regnskabssystemets regler.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at egenkapitalen er fordelt, registreret og klassificeret korrekt.

4.14 Systemafstemninger vedrørende løn- og sociale udbetalingssystemer

I forbindelse med vores afsluttende regnskabsrevision har vi påset, om der foreligger afstemninger mellem de udbetalte beløb fra it-systemerne, økonomisystemet og indberetninger til SKAT.

KONKLUSION

Det er vurderingen, at der er tilrettelagt betryggende rutiner omkring afstemning af udbetalingssystemerne og sikringen af korrekt indberetning til SKAT.

4.15 Periodisering

Vi har analyseret de væsentligste poster i form af lønninger, skatter, tilskud, udligninger, refusioner og brugerbetalingen ved hjælp af bl.a. udtræk fra kommunens økonomisystem. En korrekt periodisering i løbet af året anses for nødvendig, bl.a. af hensyn til troværdigheden af de månedlige økonomirapporter.

KONKLUSION

Der er god konteringspraksis, som sikrer løbende registreringer af såvel indtægter som udgifter, der afregnes ratemæssigt. Bogholderiet anses derfor for at være løbende ajourført, hvilket har betydning for troværdigheden af de økonomirapporter, som udsøges til løbende budgetopfølgning.

4.16 Vurdering af kommunens økonomiske udvikling

Byrådet har som målsætning, at der på sigt skal være et overskud på den ordinære drift på mindst DKK 200 mio. og en gennemsnitlig likviditet på mindst DKK 200 mio.

Overskuddet på driften skal som udgangspunkt kunne dække afdrag på lån samt de ikke lånefinansierede anlægsudgifter.

(Mio. kr.)	2011	2012	2013	2014	2015
Resultat af ordinær drift	140,8	138,2	321,9	361,0	267,6
Skattefinansierede anlægsudgifter, inkl. jordforsyning og ældreboliger	-333,7	-193,7	-133,3	-254,3	-393,8
Skattefinansieret resultat	-192,9	-55,5	188,6	106,7	-126,2
Afdrag på lån	-59,4	-29,8	-62,7	-63,7	-70,5
Låneoptagelse	120,7	78,9	117,7	68,4	104,7
Resultat efter afdrag og låneoptagelse	-131,6	-6,4	243,6	111,4	-92,0
Gennemsnitlig likviditet	241,7	217,5	340,4	451,2	443,0
Gennemsnitlig likviditet pr. indbygger (DKK)	2.585	2.326	3.608	4.775	4.664
Gennemsnitlig likviditet pr. indbygger i alle kommuner - ekskl. hovedstadskomm. (DKK) (**)	4.071	4.580	4.526	4.731	5.144

(*) Kilde: Social- og Indenrigsministeriet Kommunale Nøgletal

I 2011 og 2012 har overskuddene på driften været under DKK 200 mio. og sammen med store anlægsudgifter i 2011 har dette været medvirkende til et fald i likviditeten de 2 år.

I 2013 og 2014 er der opnået store driftsoverskud, som har kunnet finansiere anlægsudgifterne på det skattefinansierede område. I 2015 er der som forventet sket et fald i overskuddet på driften. Da anlægsudgifterne har været på et meget højt niveau, har det medført et mindre fald i likviditeten fra 2014 til 2015.

Kommunen har anført i regnskabsbemærkningerne, at den disponible likviditet er væsentlig mindre end regnskabet viser, idet der skal tages hensyn til overførte uforbrugte bevillinger til både drift og anlæg samt gæld til forsyningsvirksomhed. Den *disponible likviditet* er opgjort til DKK 64,2 mio.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at Viborg Kommunes fortsat har en sund økonomi, som er sikret ved en god økonomisk styring samt fokus på udviklingen i driftsudgifterne og overholdes af bevillingerne.

Såvel driftsoverskud som den gennemsnitlige likviditet ligger fortsat over byrådets målsætning på mindst DKK 200 mio.

5. Anden rådgivning og assistance

Vi har i årets løb ydet rådgivning og bistand i forskellige spørgsmål samt foretaget særlige gennemgange og undersøgelser, herunder:

- stikprøvekontrol af aktivitetstilskud på folkeoplysningsområdet
- optimering af processer på det specialiserede børn- og ungeområde
- optimering af processer på det specialiserede voksenområde

6. Lovpligtige oplysninger

I henhold til lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder skal vi oplyse:

- at vi opfylder de i lovgivningen indeholdte uafhængighedsbestemmelser, og
- at vi har modtaget alle de oplysninger, der er anmodet om.

Aalborg, den 15. juni 2016

PricewaterhouseCoopers

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Marianne Føg Jørgensen
statsautoriseret revisor

7. Bilag 1 - Afgivne beretninger og erklæringer

7.1 Rapportering i form af beretninger/protokollater til virksomheder, hvor Viborg Kommune har væsentlig bestemmende indflydelse

- Energi Viborg A/S
- Energi Viborg Elnet A/S
- Energi Viborg Elteknik A/S
- Energi Viborg Forsyning A/S
- Energi Viborg Gadelys A/S
- Energi Viborg Kraftvarme A/S
- Energi Viborg Vand A/S

7.2 Oversigt over reviderede og påtegnede opgørelser, erklæringer mv.

Vi har revideret og afgivet erklæringer vedrørende følgende:

Tilskuds- og projektregnskaber:

- Projekt "Jobrotation STAR" 1. september 2015
- Projekt "Jobrotation" 1. maj 2016
- Projekt "Fleksjobambassadører"
- Puljeregnskab 2015 fleksibel døgnstøtte
- Regnskaber for pulje vedrørende løft til ældreområdet (8 delregnskaber)
- Projekt "Digitale Læremidler"
- Projekt "Fritidsvejledning og Fritidspas i Viborg Kommune" for 2011
- Projekt "Fritidsvejledning og Fritidspas i Viborg Kommune" for 2012
- Projekt "Styrkelse af hjerneskadeindsatsen"
- Projekt "Unge i Aktion"
- Projekt "Lyssætning af torv i Kjeldbjerg"
- Projekt "Ægtefælle forsørgende"
- Projekt "Klippekortspuljen"
- Projekt "Styrket SKP-indsats til isolerede sindslidende"
- Projekt "Dobbeltdiagnose"
- Projekt "Oprensning af Fristrup Sø"
- Projekt "Grøn Ordning"
- Ældreboligregnskab "Katrinehaven"
- Projekt "Regional Uddannelsespulje"
- Projekt "De rastløse og forventningsløse unge"
- Projekt "Fleksjob født med progression"
- Projekt "IT Klar"
- Projekt "Nationalt program for skolelederuddannelse og – udvikling"
- Projekt "Opsøgende indsats for ledige ægtefælleforsørgende nydanskere"
- Projekt "Mentorkommuner til Fritidspas"
- Projekt "Puljen til mere pædagogisk personale i dagtilbud"
- Projekt "Forankring og udbredelse af hjemløsestrategien"

Selvejende institutioner:

- Viborg Museum - årsregnskab for 2015
- Nørresø Børnepension - årsregnskab for 2015
- Hald Ege børnehave - årsregnskab for 2015
- Digterparkens Børnehave - årsregnskab for 2015
- Overlund Børnecenter - årsregnskab for 2015
- Naturbørnehaven Høndrupshus - årsregnskab for 2015
- Børnehuset Videbechs Minde - årsregnskab for 2015
- Børnehaven Spurvehuset - årsregnskab for 2015
- Børnehuset Tommeliden - årsregnskab for 2015
- Viborg Krisecenter – årsregnskab for 2015
- De Frivilliges Hus – årsregnskab for 2015
- Fynbohus – årsregnskab for 2014
- Fynbohus – årsregnskab for 2015

Øvrige erklæringer:

- Takstberegning iht. SEL § 109
- Takstberegning iht. SEL § 110
- Enhedstimebetaling Beredskabsstyrelsen
- Ungdomsberedskab
- Erklæring til Forsyningssekretariatet om vand og spildevand iht. bekendtgørelse 1212
- Refusion af udgifter til køb af børneteaterforestillinger
- Saldoopgørelse af momsrefusion
- Viborg Sprogcenter - FVU
- Erklæring til Energitilsynet om el og varme iht. bekendtgørelse 1297 (vedrørende 2014)
- Erklæring til Energitilsynet om el og varme iht. bekendtgørelse 1297 (vedrørende 2015)
- Erklæring om uhævede feriepenge
- Opgørelse over tjenestemandspensioner
- Regnskabsoplysning for L90 – REVAS affaldshåndtering
- Indberetning til Landsbyggefonde om udamortiserede lån
- Statsrefusion særligt dyre enkeltsager
- Endelig opgørelse over statsrefusion
- Opgørelse over refusion af udgifter vedrørende boliglån.
- Musikskoleregnskab
- Legatregnskabet ”Maren og Thomas Jensens Stiftelse”
- Erklæring REVAS fornyelse af vejtransporttilladelse
- Revisorerklæring om modtaget refusion iht. lov om byfornyelse og udvikling af byer
- Revisorerklæring om modtaget refusion vedrørende styrket indsats i udkantssområder
- Revisorerklæring Indsatsplanlægning
- Revisionserklæring til Energinet
- Revisionserklæring for BOSSINF
- Revisionserklæring vedrørende NemID

Bilag 2 Redegørelse til ressortministerierne om revisionen af områder, der er omfattet af refusion eller tilskud fra Staten i regnskabsåret 2015

Der henvises til særskilt dokument.

Bilag 3 Oversigt over konstaterede fejl og mangler på Beskæftigelsesministeriets, Social- og Indenrigsministeriets samt Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriets områder - regnskabsåret 2015

Der henvises til særskilt dokument.

